

Moudivláček

Obsah

- Jak dopadl VTV Odry?.....2
- Je PŘF UP pro ptáky bezpečná?.....4
- Zajímavá pozorování.....5
- Hodinovky.....6
- Neobvyklá hodinovka.....7
- Sudoku.....9
- Podzimní exkurze MOS.....10
- Komiks.....12
- Publikujte v Moudivláčkovi.....12
- Navštivte kanál MOS na YouTube.....12

Vážení čtenáři,

máme zde podzim – dobu padání listí, burčáku, ale také plánování. Pro ornitologické plánování máme dobrý podklad – nedávno přišly členům ČSO Spolkové zprávy. A s nimi i stručné shrnutí současné situace s mapováním naší země pro účely evropského hnízdního atlasu. Situace není špatná, ale mohla by být lepší. Alespoň na Moravě určitě. Při pohledu na mapu člověku hned padnou do oka světlé (tedy málo obsazené) plochy především na Konicko-Svitavsku, kde je vůbec nejmenší obsazení mapovacích čtverců, uspokojivě ale nejsou mapovány ani oblasti podhůří Jeseníků a širší okolí Uherského Brodu. Ve všech těchto oblastech působí členové MOSu – a já bych se na ně rád obrátil s výzvou, aby se do mapování v příštím, tedy posledním, roce mapování, zapojili. Zmíněný atlas bude zcela jistě na delší dobu zásadním příspěvkem pro další poznání naší avifauny, bude zcela jistě základním podkladem pro určování priorit v dalším výzkumu, ale především bude neocenitelnou pomůckou pro ochranu přírody. A koneckonců i vizitkou naší ornitologie navenek – vždyť ČSO je hlavním organizátorem celoevropského mapování!

Poslední krátká informace tohoto úvodníku se také týká území Moravy a přímo odchovance MOSu. Dr. Radek Lučan se stal hlavním koordinátorem rozsáhlého odchytu ptáků na Červenohorském sedle. Množství odchycených lelků lesních jej přimělo zkusit jejich odchyt i jinde - a s úspěchem. Podle prvních letošních poznatků se zdá, že tento stále ještě dost tajemný druh naším územím protahuje v široké frontě a navíc v netušených počtech.

Josef Chytil

Jak dopadl výzkumný terénní víkend Odry?

Poslední květnový víkend (27. – 29. 5. 2016) proběhl tradiční Výzkumný terénní víkend (VTV) Odry, který pořádal Moravský ornitologický spolek – středomoravská pobočka ČSO. Již šestý ročník monitorovací akce, zaměřené na probádání méně známých lokalit, se po druhé nesl ve znamení „hodinovek“. Hlavním úkolem tedy bylo zmonitorovat běžné i vzácnější druhy čtverců, které nemají svého „majitele“, a v aktuálním vzhledu do rodícího se atlasu hnízdního rozšíření ptáků to vypadá, že zde nehnízdí ani kos či koňadra. Mezi jednu z takových oblastí patří i Vítkovská pahorkatina, která v letošním roce přitáhla náš zájem, a my jsme vyrazili bádát.

Naším sídlem se stala vlaková zastávka v Klokočově u Vítkova. Nemusíte mít obavu – budova je díky ČSOP Odry upravena v „luxusní“ terénní základnu, jako stvořenou pro terénní monitoring ve zdejším kraji. Díky značné motorizaci jsme si však mohli dovolit vyrazit i do odlehlejších krajů, podařilo se nám tak zmapovat rozsáhlou oblast od vodní nádrže Kružberk po Hradec nad Moravicí a odtud dolů po Klokočov.

První účastníci se na základně sešli v pátek odpoledne. Postupně jsme upředli plány mapování na tento večer i na další dny. S postupem tmy a setkáním všech, kdož měli dorazit, jsme vyjeli na noční monitoring chřástalů polních. Jedna ze skupin projížděla luční porosty v oblasti Melče, druhá zaujala pozici mezi Vítkovem a Budišovem nad Budišovkou, třetí pak vyrazila na východ. Bohužel chřástaly jsme objevili jen čtyři, z toho se tři samci ozývali z jednoho bodu u Čermné ve Slezsku. Chřástalům zřejmě nesvědčí zdejší způsob obhospodařování: luční porosty jsou z důvodů přepásání dobyt看 poměrně řídké. Mimo chřástání jsme si užívali noční koncert rosníček místy podbarvený žebráním křepelek.

Sobotní brzké ráno jsme vyrazili mapovat. Každá skupinka měla přiděleny tři až čtyři subkvadráty, ve kterých měla úkol provést hodinovku a následné mapování se snahou prokázat co nejvíce druhů v co nejvyšší kategorii hnízdění. Oblastně jsme obsáhli východní okolí vodní nádrže Kružberk, dále na východ pak Melečsko severně po Dolní Životice a Hradec nad Moravicí, na jih pak až po hranici Klokočova. Celkem se podařilo udělat 15 hodinovek a mnoho druhů nově v kvadrátu zaznamenat, či zvýšit jejich hnízdní kategorii.

Horké sobotní odpoledne jsme trávili debatami u chaty. Zároveň jsme natáhli sítě a pokusili se odchytit a okroužkovat nějaké místní opeřence. Večer, když jsme zažehnali obavu z neustále hrozící bouřky, jsme se rozdělili na dvě skupiny. Jedna zůstala u chaty, snažila se chytit datla a prozkoumala PP Na Čermence, chránící přírodě blízké lesy, která se tyčila přímo na stráni nad základnou. Skupina druhá vyrazila do Vítkova – Podhradí a odtud proti proudu Moravice. Hluboce zařizlý kaňon a meandrující řeka dala šanci přežít zbytkům „pralesovitých“ suťových lesů doplněných skalkami. Domov lejsků bělokrkých, řady šplhavců, puštíka obecného či různých druhů běžnějších lesních pěvců. Na dostupnějších místech byly porosty

hospodářské, místy protěžené v holiny, místy již porůstající mladým lesem. Tyto biotopy pak ve velkém obsazovali lindušky lesní a ťuhýci obecní.

Noc i nedělní dopoledne propršelo. Z plánovaného pokračování v monitoringu tak nezbylo nic. Vyčásení k poledni umožnilo alespoň na chvíli ještě roztáhnout síť, nicméně to už byla většina účastníků připravena na cestu k domovu.

A co zajímavého jsme vlastně viděli? Celkem jsme zaznamenali 86 druhů ptáků. Mimo běžné druhy pěvců lze jmenovat ťuhýky obecné, kteří opanovávají zdejší křovinaté porosty, ale i lesní paseky. Na loukách čas od času prozpěvuje strnad luční, v kaňonu Moravice jsme narazili na lejsky bělokrké. Pěkné pozorování je i prokázání výskytu pěnice vlašské nedaleko Kružberka. Z dalších ptáků jsme zaznamenali několik teritorií datla, hrdličku divokou, oba druhy čápů, motáky pochopy i lužní. Zlatým hřebem bylo pozorování dvou ptáků orla křiklavého – dokonce možná páru. Bohužel se však nepodařil potvrdit výskyt hýla rudého ani lejska malého.

A co na závěr? Nezbyvá, než poděkovat České zemědělské univerzitě v Praze za finanční podporu akce a všem účastníkům za pilné sčítání. A již se můžeme těšit na jaro a na další VTV. A kam že se podíváme tentokrát? Akce je naplánovaná na „Českomoravskou ostudu“, nejspíš do divočiny Dražanské vrchoviny. Rozhodně je na co se těšit.

Odchycené druhy (v závorce počet odchycených jedinců): budníček menší (1), červenka obecná (2), králíček obecný (1), pěnice černohlavá (2), sýkora uhelníček (1)

Pozorované druhy (bližší informace lze vyhledat na birds.cz): kachna divoká, polák chocholačka, křepelka polní, volavka popelavá, čáp bílý, čáp černý, orel křiklavý, luňák červený, káně lesní, včelojed lesní, krahujec obecný, moták pochop, moták lužní, poštolka obecná, chřástal polní, kulík říční, vodouš kropenatý, holub domácí, holub hřivnáč, holub doupňák, hrdlička zahradní, hrdlička divoká, kukačka obecná, puštík obecný, rorýs obecný, datel černý, strakapoud velký, skřivan polní, konipas bílý, konipas horský, vlaštovka obecná, jiříčka obecná, linduška lesní, pěvuška modrá, červenka obecná, rehek domácí, rehek zahradní, kos černý, drozd zpěvný, drozd kvíčala, drozd brávník, pěnice černohlavá, pěnice hnědo-křídla, pěnice pokřovní, pěnice slavíková, pěnice vlašská, cvrčilka říční, cvrčilka zelená, rákosník zpěvný, budníček menší, budníček větší, budníček lesní, sedmihlášek hajní, lejssek bělokrký, lejssek šedý, králíček obecný, králíček ohnivý, střízlík obecný, sýkora koňadra, sýkora modřinka, sýkora uhelníček, sýkora parukářka, sýkora babka, sýkora lužní, mlynařík dlouhoocasý, brhlík lesní, šoupálek dlouhoprstý, ťuhýk obecný, sojka obecná, krkavec velký, vrána obecná, špaček obecný, žluva hajní, vrabec domácí, vrabec polní, pěnkava obecná, konopka obecná, zvoněk zelený, stehlík obecný, čížek lesní, zvonohlík zahradní, hýl obecný, dlask tlustozobý, křivka obecná, strnad obecný, strnad luční

Kateřina Ševčíková, e-mail: [sevcikovaka\(at\)seznam.cz](mailto:sevcikovaka(at)seznam.cz)

Je Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci pro ptáky konečně bezpečná?

Když se řekne „ptáci narážející do skel“, mnohým moravským a českým ornitologům i ptáčkařům se vybaví... Nová budova Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého. Nechvalně proslulé monstrum, šest pater vysoké, 200 metrů dlouhé, s velkými plochami zrcadlových skel a obložené silně lesklým brazilským mramorem. Navíc šikovně zapasované do zeleně tahového koridoru mezi Moravou a Mlýnským náhonem. Ideální parametry pro to, aby pro některé opeřence skončil první let z hnízda či daleká cesta na jih tragicky.

Vyjednávání s vedením fakulty o možnosti zabezpečení skel počala již v roce 2012. Nicméně již téměř dohodnuté a naplánované bylo po změně děkana uvedeno do stavu nula a mohlo se začít nanovo. Mezitím se ptáci zabíjeli dál a dál. Nasbíraná data nám pomohla udělat si obrázek, co že za ptáky zde končí svůj život, kolik jich asi je a která místa jsou nejhroženější (podrobnou studii si můžete přečíst ve Zprávách MOS 2015). Něco přes 50 nalezených ptáků ročně (nutno dodat, že počet narazivších ptáků je mnohonásobně větší, neboť ne všechny kadávery se podaří dohledat, ať už je zkonsumují predátoři, uklidí horlivý kolemdoucí, nebo se zraněný pták z posledních sil odelhá někam do křoví, kde stejně nakonec pojede) není sice číslo příliš vysoké, ale přesto alarmující pro to, aby se problémem počal řešit.

Tento fakt po dlouhých peripetiích a dohadech, uznalo i vedení fakulty. V létě 2015 se podařilo s architektky dohodnout design polepů – nápaditě nenápadné barevné puntíky. Ale opět jsme ztroskotali. Tentokrát na penězích. Polepit nejrizikovější místa znamená polepit celou budovu. A to je pořádně velká plocha. A i když se polepí pouze část, sta tisíce jsou v milionových rozpočtu fakulty, prý, příliš vysoký výdaj.

Naděje svítla až na jaře 2016, kdy se fotky mrtvol objevily na sociálních sítích, a kauzy se ujala média. Univerzita Palackého, ač zřejmě nerada, byla omílána v bulvárech i v seriózním tisku, lidé si počali klást otázku, zda s tím nelze něco dělat. Slovo dalo slovo a bylo nám přislíbeno, že do začátku migrace bude alespoň část budovy zabezpečena.

Jak řekli, tak udělali. Začátkem září (tedy právě v tom, z pohledu ptáků, nejrizikovějším období) se na části (přesněji na jedné krátké, jedné dlouhé a jedné boční) stěny v přízemí objevily zelené puntíky. No vida, dokonale zabezpečená zrcadla podle pravidel se stala pro ptáky bezpečná! Jde to! Ale, ještě polovina přízemí a všechna vyšší patra jsou zatím bez polepů! V této fázi máme vyčkávat a monitorovat, jestli se mortalita ptáků sníží u polepených či nepolepených ploch, všude nebo nikde.

Jak se dalo očekávat, nárazy se však moc nesnížily. Vždyť ptáci mají křídla a létají i výš než jen dva metry nad zemí! Uběhlo pár dnů a do mrazáku již putovalo několik uhelníčků a mladý hrivnáč. Právě před chvílí podlehla svým zraněním i

mladá cvrčilka slavíková, která narazila dnes odpoledne. A to se můžeme jen dohadovat, kolik dalších tělíček odosily místní kuny a kočky.

A závěrem? Nezbyvá, než si, společně s opeřenci, přát, aby slušivý zelený kabátek dostaly i zbylé prosklené plochy. Aby mohli ptáci putovat přes Olomouc bezpečně alespoň kolem Přírodovědecké fakulty. Číhají zde však další a další skleněné nástrahy, u některých zatím nesvítá ani ta naděje...

Kateřina Ševčíková, e-mail: sevcikovaka(at)seznam.cz

Zajímavá pozorování ze střední Moravy (květen – září 2016)

V oblasti střední Moravy se během pozdního jara až konce léta podařilo zaznamenat několik zajímavějších ornitologických pozorování, která byla většinou uvedena webu birds.cz, případně jsou z databáze autora.

Nadále se zde zdržuje dospělá samice labutě zpěvné, Zpěvanka, která si našla, resp. si ji našel dospělý samec, se kterým se zdržuje již 6 měsíců na vodách Hané. Zajímavý byl i pozdní výskyt bernešky bělolící v Tovačově od 8. 5. do 5.6. Husice nilské hnízdily v Krčmani a vyvedly 9 juv. V Záhlinicích se už tradičně objevil kormorán malý, pták se zde zdržel skoro měsíc, od 23. 6. do 21. 7.

Z brodivých ptáků nutno zmínit květnový záznam bukače velkého ze Záhlinic, několik pozorování volavky červené odtud v květnu až srpnu, početný výskyt kvačkošů v Záhlinicích (v červenci až 26 ex.) a v srpnu v Tovačově (až 23 ex.). Objevila se i volavka stříbřitá – počátkem srpna v Záhlinicích a v září na Bečvě u Troubek.

Pro dravce to nevypadá na tak velmi zdařilý rok, jako loni, ale i tak byli pozorováni orli skalní, královští a křiklaví. Ti v rámci střední a jižní Moravy v rekordních počtech až 8 ptáků a v četnosti jindy neznámé. Káně bělochvostá, dnes již patrně stabilní letní návštěvník naší moravské krajiny, byla zjištěna u Olomouce, Kojetína a u Břestu. Od srpna bylo možné pozorovat na Kroměřížsku, Prostějovsku, Olomoucku i Přerovsku jednotlivé poštolky rudonohé a od července také rarohy velké na rozsáhlých polích Kroměřížska, Kojetínska i jinde.

Suché období bylo příznivé pro výskyt bahňáků na některých vodách, kde poklesla výška vodní hladiny. Šlo hlavně o pískovnu u Krčmaně, rybník u Měrovic nad Hanou nebo třeba rybníček ve Víceměřicích. Objevily se zde raritní druhy, jako jespáček ploskozobý (koncem července u Krčmaně), vodouš štíhlý (konec července u Krčmaně a počátkem září v Měrovicích), nebo tři lyskonozi úzkozobí v srpnu v Měrovicích. Mimo to byly zaznamenány také druhy méně početné, např. kulík písečný, bledý a zlatý, jespák malý, šedý, křivozobý a písečný nebo koliha malá.

V Záhlinicích byly dobré pozorovací podmínky pro chřástaly malé (červenec a srpen 1 juv. pták) a chřástala kropenatého (červenec 1 pták), který byl v srpnu zjištěn také v Tovačově.

Na Chropyňském rybníku hnízdily 2-3 páry racka černohlavého a na pohnízdni potulce se zde objevilo až 15 těchto racků, u Tovačova se pak zdržovali mladí ptáci do září. Rybáči rodu *Chlidonias* na jaře přetáhli rychle, velké počty byly

zaznamenány u rybáka černého, jehož tah vrcholil kolem 7.5. Napočítáno bylo na našich vodách v tento den cca 620 ptáků. Občas se objevili také rybáci bělokřídli a bahenní. U rybáka bahenního byl v červenci v Tovačově zaznamenán kroužkovanec, označený loni jako pull. ve Francii.

Z pěvců stojí za zmínku výskyt lindušek rudokrkých v počtu až 5 ptáků v květnu u Krčmaně, sýkořic vousatých přes hnízdní dobu na Hradeckém rybníku v Tovačově a odchyt rákosníka tamaryškového zde v srpnu.

Jiří Šírek, e-mail: jirka.sirek(at)seznam.cz

Kam vedou naše kroky hodinovky...

Hodinovka. Nový „výmysl“ pro aktuálně běžící atlasové mapování. Povinnost každého majitele čtverce, každoročně dvě hodinovky ve třech malých vylosovaných čtverečcích. Ve čtverečcích, jako naschvál vylosovaných na druhé straně kvadrátu, často řadu kilometrů od bydliště, mnohdy v kopcích, a třeba zrovna když jste ještě bez auta... Hodinovka „nutné zlo“? Proč se na hodinovku NEDÍVAT skrze prsty?

Hodinovka má ryze praktický význam. Semikvantitativní metoda, v podobě jednoho sčítání nic moc neříkající, společně však s dalšími a dalšími svými druhy, dalšími hodinovkami, z různých částí republiky skládá střípky mozaiky... Takováto data se pak pod rukama šikovných kouzelníků – statistiků - mění k nepoznání. Právě hodinovka by nám měla prozradit, kolik že asi je u nás běžných ptáků – sýkorek, kosů, pěnkav či červenek. Vždyť jak stěží byste, vážení sčítatelé, počítali právě tyto ptáky, zastoupené v kvadrátu třeba i ve stovkách párů? Jednoduchá, ladná, časově nenáročná, a především efektivní metoda – HODINOVKA.

Pojďme ale poodhlédnout od ryze vědeckého významu. Kvadrát několik kilometrů dlouhý, několik široký jen málokdy známe jako své boty. Pár míst, kam chodíme denně, ale mnohá, ač přímo za naší zahradou, neznámá a opomíjená. A teď přichází leden, počítač ČSO přemýšlí, losuje – a vybírá tři náhodné subkvadráty. A zase se „netrefil“ zrovna k vám na dvůr... Nevadí. Přejde jaro, večer namažete svačinu, ještě za tmy naskočíte do auta, vlaku či na kolo a vydáte se za dobrodružstvím. Objevovat místa neznámá a neprozkoumaná, místa, kam třeba ještě noha ornitologa nevročila. Rázem si připadáte jako cestovatel v 19. století, v končinách dalekého exotického světa. Prostupujete staré lesy i kulturní smrčiny, prodíráte se křovím, padáte do močálů či se smažíte na vyprahlých polích. Pak se dostanete do domorodé osady, oné „horní dolní“, o které jste ještě především nevěděli, že existuje a třeba pokláboсите s místními „divochy“ u dobrého českého piva. Končiny tak neznámé, a přeci tak blízké.

A mrzí Vás, že „musíte“ někam do neznáma a nedostanete se kvůli tomu na některou z ornitologicky atraktivních lokalit? Ne nadarmo staré moudré heslo tvrdí: „kde jsou ornitologové, tam jsou ptáci“. Právě neznámá a nikým nenavštěvovaná místa mohou skrývat mnohá ptáčkařsky až nevídaná pozorování a objevy. O jednom takovém vypráví následující příběh. Třeba zrovna vy narazíte při pouti

exotickou dálavou někde za humny na novou atraktivní lokalitu, kam se budete rádi vracet a kterou si zamilujete. Anebo budete dál objevovat neznámé. Vždyť, snad každého dobrodruha potěší více vlastní nález pěkného hnízda (byť sebeběžnějšího ptáka), prokázání hnízdění či nějaká nová lokalita (opět i běžnějšího) druhu, než páté, desáté, třicáté, padesáté pozorování ač třeba vzácnějšího druhu, který se na té stejné kaluži vyskytuje už několik dní a je již „vykoukaný“.

Nezbývá, než se těšit, co si počítač vymyslí na rok 2017, a vyrazit za dobrodružstvím. Neprobádaná divočina vašich čtverců (nemluvě o čtvercích neobsazených) stále čeká na odhalení svých tajemství. A právě hodinovka je k tomu skvělou příležitostí...

Kateřina Ševčíková, e-mail: sevcikovaka(at)seznam.cz

Neobvyklá hodinovka

Strhané větve a listí na zemi, zurčící potůčky uhánějící krajinou, jako nitky velké pavučiny a vzduch vonící ozónem, to vše je pozůstatkem silné bouřky, která se nad ránem prohnala zdejší krajinou. Začínám svou druhou hodinovku v kraji Zlatých hor na okraji malé vesničky Rudíkovy. V jedné z malebných zahrádek poskakují po dřevěných pláňkách plotu malé načepýřené kuličky mladých rehků domácích. Teprve nedávno opustili rodné hnízdo a začínají objevovat svět, podobně jako já objevuji tento kraj. Neustále žadoní o nějaké sousto a rodiče mají co dělat, aby malé nenasyty nakrmili. Do toho si s rozvahou propěvuje kos a tesklivým zpěvem ho z rozložitého smrčku doprovází červenka. Jejich melancholický duet narušuje výraznější trylkování známého ptačího imitátora, drozda zpěvného, a celý koncert doplňuje ze zarostlé příkopy polní cesty rákosník zpěvný spolu s pěnicí černohlavou.

Postupuju pomalu mezi domky a v mé sčítací kartě přibývají další druhy. Na konci ulice stojí u plotu stará paní, opírá se o nízký plůtek své zahrady a jen tak brouzdá zrakem po okolí. Něžný vítr si pohrává s jejími stříbrošedými vlasy a hladí jí vrásčitou tvář zkoušenou nejrůznějšími životními osudy. Nízko nad ní neustále proletují vlaštovky, jako by k ní neodmyslitelně patřily. Zřejmě ano, protože asi hnízdí ve starém chlévě, do něhož se vracejí s železnou pravidelností každé jaro. V tom se žena na mne zadívá, zvedne pravici a s milým úsměvem staré dámy mi zamává. Neváhal jsem a pozdrav jsem jí opětoval. Jako by věděla, že jsem jí tím chtěl udělat také radost. Zpod jejich zad přilétly ke mne vlaštovky, které zakroužily jen několik metrů ode mne a jemným zašvitořením mne také pozdravily. Asi s nimi nějak komunikovala a poslala je mne pozdravit. Slunce se mezitím prodralo mezi šedivými mraky a zalilo krajinu hřejivými paprsky.

V ranním opojení se vydávám po polní cestě do luk za domky. Část jedné louky už byla pokosena a světle zelená barva posečené trávy přivábila poštolky, aby zde zkusily štěstí a ulovily něco pro své hladové potomstvo. Sameček se třepetal na místě a chvílemi zůstával viset jako by byl přišpendlený neviditelným nebeským špendlíkem na klenbě jasně modré oblohy. Bedlivě sledoval každý pohyb pod se-

bou a čekal na nepozorného hlodavce. Samička mezitím seděla na drátech a pozorovala samečkovu úsilí. O pár minut později se na luční scéně objevily i káňata. Ty místo lovu spustily dechberoucí akrobatickou šou. Kroužily do výšky a pak se střemhlavým letem připomínající lovecké dovednosti sokolů vrhaly k zemi a zase stoupaly nahoru. Chvillemi dělaly nejrůznější vývrtky či obraty nebo se pro změnu jen tak kolébaly ve větru. Bylo vidět, že si jak se patří, užívaly nastávajícího dne. Vychutnával jsem si jejich akrobatické umění a zcela zapomněl na to, že vlastně sčítám a mám pátrat po dalších druzích.

Rozhlédl jsem se ze široka po okolí, zda neuvidím nějaký nový přírůstek do mého hodinového seznamu. Můj pohled zastavil až temně zelený okraj lesa, z jehož stěny se vyjímal světle hnědý bod. Na modřínu seděl nějaký dravec a vypadal poněkud zvláště. „Co je to za podivnou přerostlou kání“ řekl jsem si v duchu a přiložil k očím dalekohled. Nevěřil jsem svým očím. V zorném poli mého dalekohledu seděl orl křiklavý! S orlím majestátem seděl na větvi, prohlížel si vlnící se koberec luk a pokosenou louku pod sebou. Strnul jsem jak socha, abych orla nevyplašil. Ani jsem nedýchal, aby se mi neroztřásl dalekohled. Jenomže se mi rozbušilo srdce jak při největším sportovním výkonu a ruce se mi roztráslly natolik, že jsem si musel čapnout a opřít si ruce o kolena abych dalekohled rukou vůbec udržel. Orle se na mne s královským výrazem zadíval, pohlédl doprava, pak doleva, možná jen nad mou strnulou postavou zakroutil hlavou, rozepjal mocná křídla a vznesl se nad louku. Dvakrát široce zakroužil nad zelenou plání, možná snad proto, abych si ho mohl dobře prohlédnout a vychutnat si aspoň na malou chvilku jeho let a nespoutanost. Pak slétl ke stěně lesa a nízkým letem zmizel za kopcem. Stál jsem jako Alenka v říši divů, ruce se mi třásly a rozdýchával jsem poslední desetiminutovku z mojí hodinovky. Pak mi to teprve došlo. Někde tady jsou orlí křiklaví! Cítil jsem, že to nebyl jen toulající se pták, ale jeden z páru, který někde ve zlatohorských lesích založil rodinu a někde tady snad hnízdí. Vždyť kde jinde než tady! Lesnaté kopečky obklopují velké plochy pastvin a luk s bohatou rozptýlenou zelení.

S orly křiklavými jsem se setkal vícekrát při svých tloukách Slovenskem a Polskem, viděl jsem je i v Beskydech, ale toto pozorování bylo jiné. Z žádného z předchozích jsem neměl tak obrovskou radost, jako z tohoto neobvyklého setkání a ještě na hodinovce. Vždyť to bylo v málo probádaném kraji, který orlům poskytuje domov, jaký potřebují. Navíc zrovna včera při atlasovém mapování ptáků na Vítkovsku Ondra Boháč pozoroval celý pár! Ještě teď si vybavuji, jak s nadšeným výrazem ve tváři a rozzářenými očima nám ukazoval fotky těchto nádherných dravců. Jen jsem mu to tiše záviděl a hodně moc přál, vždyť svým pozorováním udělal radost i všem ostatním. Právě jeho pozorování ve mně zažehlo jiskru naděje, že se tu s nimi mohu někde potkat a tajně jsem v to doufal. Že se to stane tak rychle, jsem opravdu nečekal. Tímto neobvyčejným orlím setkáním si mne zdejší kraj plůžin, pasoucích se stád a temně zelených vrchů nadobro získal. Teď vím, že někde v zdejších lesích je ukrytý orlí poklad, a že se sem ještě znovu vrátím.

Jak je to s křiklaváky doopravdy?

Příběh není odborným sdělením a jeho závěry nebo domněnky nelze chápat jako odborné informace. V současné době se v hnízdní době na našem území objevuje řada pozorování orlů křiklavých, kteří jsou součástí nehnízdní části populace. Pozorování orlů křiklavých samo o sobě není důkazem, ani o pravděpodobném hnízdění. Protože oblast Zlatých hor je ornitologicky málo prozkoumaná a jsou v ní pro orly křiklavé vhodné biotopy, nelze hnízdění vyloučit. Příběh měl zaujmout především nové mapovatele a přilákat je k tomuto krásnému kraji, který může, ale nemusí, skrývat třeba i hnízdo orlů křiklavých. A dokud se to neprokáže tak nikdo nebude vědět, jestli tam hnízdí. V současné době probíhá příprava projektu, který má za cíl hnízdění orla křiklavého v této oblasti prokázat nebo vyvrátit. Věřím, že se najde dostatek spolupracovníků, a na tuto otázku se podaří najít odpověď.

Daniel Křenek, e-mail: dendrocopos(at)seznam.cz

Písmenkové sudoku

Rébus se luští jako tradiční sudoku, jen s tím rozdílem, že místo číslic jsou použita písmena. Vaším úkolem je poskládat písmena: A, D, P, S, U, R, T, O, K tak, aby v každém řádku, sloupci i malém čtverečku byla umístěna právě jednou. Přechtením písmen v zelených polích získáte tajemku.

		A	P				O	U
	S			R	D			
K						P		
	T				O		A	
			U	P			S	
O		D						T
	K			U	R			
A	D					U		O
P	U				S		K	A

Pozvánka na podzimní exkurze MOS

1.10. 2016 - Evropský festival ptactva na tovačovských rybnících

Odjezd linkového autobusu v 7.00 hod z autobusového nádraží Přerov (stanoviště č. 16), sraz u sádek v Tovačově v 8.00 hod. Exkurze se zastaví na Křenovském rybníce. Dále bude pokračovat na Hradeckém rybníce. Předpokládá se, že zájemci se mohou k exkurzi připojit i kdykoli později přímo na hrázi rybníka. Mimo obvyklých druhů se dá předpokládat přítomnost tažných druhů putujících do svých zimovišť.

Exkurzi povede: Adolf Goebel (tel.: 776 064 743, e-mail: goebel(at)mos-cso.cz) a Jiří Šafránek (tel.: 606 324 763, email: mosprerov(at)seznam.cz)

1.10. 2016 - Evropský festival ptactva na Záhlinických rybnících

Sraz v 8:15 v Záhlinicích u Hostince U Čápa. Doprava do Záhlinic individuální, vlakové spojení z Přerova 7:44 (z Hulína - odjezd v 8:04), příjezd do Záhlinic v 8:07, pěšky asi 5 min. na místo srazu. Projdeme společně soustavu rybníků a nahlédneme zcela jistě nejen do tajů ptačí říše. Akce se koná za každého počasí a končí přibližně okolo 14. hodiny. Návrat zpět do Záhlinic, tak aby bylo možné stihnout vlaky (směr Hulín v 13:55, směr Otrokovice v 14:04). Akci pořádají Ornis Muzea Komenského, Moravský ornitologický spolek a ČSOP Via Hulín.

Exkurzi povede: Martin Vymazal (tel.: 608 368 333, e-mail: mvymazal(at)seznam.cz)

2.10. 2016 - Evropský festival ptactva na Chomoutovském jezeře

Sraz je v 7:30 hod na parkovišti u jezera za křižovatkou směr Březce. Na místo je spojení autobusem z Olomouce, buď linkou 764 (odjezd 6:45 hod z autobusového nádraží, příjezd na zastávku Chomoutov, škola v 7:11 hod) nebo linkou 20 (odjezd z Náměstí Hrdinů v 6:59 hod, příjezd na zastávku Chomoutov, škola v 7:18 hod). Ze zastávky se jde pěšky Písečnou ulicí a poté po louce kolem jezera. Na lokalitě budou k vidění protahující druhy kachen a jiní zajímaví ptáci. V plánu je ukázka odchytu a kroužkování ptáků. Předpokládaný konec exkurze je kolem poledne, trasa bude dlouhá zhruba 2 kilometry. K exkurzi se je možno připojit kdykoliv v jejím průběhu.

Exkurzi povede: Jan Vidlař (tel.: 775 254 238, e-mail: janvidlar(at)gmail.com)

7. 10. 2016 - Horka nad Moravou

Sraz v 16:00 před budovou ekocentra Sluňákov. Při krátké podvečerní procházce areálem Domu přírody Litovelského Pomoraví budeme nejen pozorovat ptáky, ale uděláme i údržbu zde rozmístěných budek po hnízdění sezóně. Součástí akce bude také ošetření dalších skel budovy ekocentra proti nárazům ptáků – budeme rádi, když se sejde co nejvíce nadšených pomocníků jakéhokoliv věku! Pořádá ČSO a MOS ve spolupráci s ekocentrem Sluňákov.

Exkurzi povede: Evžen Tošenovský (e-mail: tosenovsky(at)birdlife.cz, tel. 777 771 197) a Monika Tošenovská (e-mail: monika.tosenovska(at)slunakov.cz, tel. 585 154 882)

8. - 9. 10. 2016 – Olomouc, Korunní pevnůstka

Festival bude probíhat na Pevnosti poznání PŘF UP Olomouc. Akce bude zaměřena na ochranu ptáků před důsledky civilizační mortality (kolize s elektrickým vedením, nárazy do prosklených ploch, trávení dravců apod.). Součástí akce budou odborné i popularizační přednášky pozvaných odborníků, aktivity pro děti, ukázky odchyťů a kroužkování i krátká terénní vycházka. Účastníci si také budou moci vyzkoušet „ptačí pohled“ na různé nástrahy naší civilizace prostřednictvím řízených dronů. Detailní program akce i časový harmonogram sledujte na www.pevnostpoznani.cz. Pořádá ČSO a MOS ve spolupráci s Centrem popularizace vědy PŘF UP Olomouc – Pevností poznání.

Kontakt: Evžen Tošenovský (e-mail: tosenovsky(at)birdlife.cz, tel. 777 771 197)

26. 11. 2016 - Ornitologická exkurze za ptáky tovačovských rybníků

Odjezd linkového autobusu v 10.00 hod z autobusového nádraží Přerov (stanoviště č. 16), sraz u sádek v Tovačově v 10.50 hod. Předpokládá se, že zájemci se mohou k exkurzi připojit i kdykoli později přímo na hrázi rybníka. Mimo obvyklých druhů by měly být k vidění také severské druhy ptáků na tahu do zimovišť. Za špatného počasí se exkurze nekoná. Předpokládá se i návštěva štěrkopískovny v Anníně (Donbas).

Exkurzi povede: Adolf Goebel (tel.: 776 064 743, e-mail: goebel(at)mos-cso.cz) a Jiří Šafránek (tel.: 606 324 763, e-mail: mosprerov(at)seznam.cz)

12. 2016 (bude upřesněno) - Výprava za husami a berneškami na jižní Moravu

Tradiční akce, kterou pořádá každoročně Klub300 (www.klub300.cz). Účastníci sledují za úsvitu ranní rozlet hus na hrázi Vodního díla Nové Mlýny a podle možností se za husami vypraví do polí, kde v husích hejnech vyhledávají vzácné zatoulance, jako jsou např. bernešky bělolící nebo rudokrké. Podle situace je výprava doplněna i o návštěvu dalších lokalit. Podmínkou je vlastní motorové vozidlo, protože jednotlivé lokality jsou rozptýleny po větším území. Doba srazu bude upřesněna.

Exkurzi povede: Adolf Goebel (tel.: 776 064 743, e-mail: goebel(at)mos-cso.cz) a Jiří Šafránek (tel.: 606 324 763, e-mail: mosprerov(at)seznam.cz)

Publikujte v Moudivláčkoví!

Pozorovali jste zajímavého opeřence? Máte nezapomenutelný zážitek z terénu nebo z exkurze? Chcete sdělit ostatním členům MOS něco neslýchaného? Napište příspěvek do Moudivláčka! Své příspěvky týkající se tématu ptáků nebo moravské ornitologie zasílejte na e-mail: info@mos-cso.cz. Aktuální příspěvky lze umístit i na webových stránkách Moravského ornitologického spolku www.mos-cso.cz.

Videokanál MOS

Navštivte videokanál MOS na YouTube

Již více než 200 videí ptáků, ale i dalších skupin organismů si můžete prohlédnout na videokanále MOS na www.youtube.com/MOS1932. Vaše videa můžete zasílat správci kanálu: *Adolf Goebel*, e-mail: goebel@mos-cso.cz.

Moudivláček – zpravodaj Moravského ornitologického spolku – středomoravské pobočky ČSO. Interní zpravodaj pro členy MOS – smp ČSO. Kontakt (adresa pro zasílání příspěvků a korespondence): Bezručova 10, 750 02 Přerov, e-mail: info@mos-cso.cz, www.mos-cso.cz, bankovní spojení: 32434831/0100. Kresby na titulní straně – © Jiří Polčák (moudivláček lužní), © Kateřina Ševčíková (orel křiklavý), grafická spolupráce – Jiří Kaláček. Vychází nejméně dvakrát ročně v elektronické podobě a tiskem v nákladu 30 ks. Číslo 2/2016 vyšlo 25. 9. 2016.

